

SZIJÁRTÓ ISTVÁN*

AZ ALAPJOGVÉDELEM ELŐTÉRBE KERÜLÉSE AZ EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT ÉS A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVE KONTEXTUSÁBAN

<https://doi.org/10.51783/ajt.2023.3.04>

A tanulmány az európai nyomozási határozat és a kölcsönös elismerés elve közötti kapcsolatot vizsgálja. Az elv a tagállamok között folytatott büntető igazságügyi együttműködés alapját képezi a Tamperei program 1999-es elfogadása óta. Az EU jogalkotó intézményei másodlagos jogforrások segítségével együttműködési rendszereket hoznak létre, amelyek a kölcsönös elismerés elvén alapulnak, és érvényt szereznek neki a bűnügyi együttműködés során. Ezek célja, hogy leegyszerűsítsék a határon átnyúló bűnügyi együttműködés folyamatát. Mivel az EU tagállamai elutasítják a büntető igazságügyi rendszereiket érintő intenzív jogharmonizációt, az elv kiemelt jelentőségű e politikában. Emiatt az EU jogalkotó intézményei létrehozta egy szabályozási mechanizmust, amellyel garantálni lehet az elv alkalmazását a bűnügyi együttműködés során. Noha az európai nyomozási határozatot létrehozó irányelv nagyrészt átveszi ezt a szabályozási mechanizmust, több újítást is tartalmaz, mint például az eltérő nyomozási cselekmény elrendelésének a lehetősége, a kibocsátó és a végrehajtó hatóság közötti kommunikáció mértékének növelése és az alapjogi megtagadási indok. E tanulmány arra keresi a választ, hogy a jogalkotó miért döntött úgy, hogy bevezeti ezen szabályokat annak ellenére, hogy szembemennek a kölcsönös elismerés elvére épített bűnügyi együttműködési rendszernek az irányelv elfogadásáig megismert logikájával, és arra a következtetésre jut, hogy e szabályok elsősorban az alapjogvédelmet kívánják erősíteni az ENYH irányelv által létrehozott együttműködési rendszerben.

BEVEZETÉS

A 2014/41/EU irányelv 2014-ben hozta létre az európai nyomozási határozatot (a továbbiakban: ENYH).¹ Az ENYH egy olyan eljárásjogi eszköz, amelyet az EU tagállamai között folytatott büntető igazságügyi együttműködésben (a továbbiakban: bűnügyi együttműködés), azon belül is elsősorban a nyomozás során lehet alkalmaz-

* PhD-hallgató, PTE ÁJK, 7622 Pécs, 48-as tér 1. E-mail-cím: szijarto.istvan@ajk.pte.hu.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU irányelve (2014. április 3.) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról (HL L 130., 2014.05.01. 1. o.).

ni. A jogintézmény célja, hogy elősegítse a más tagállamban fellelhető bizonyítékok gyűjtését és felhasználását a büntetőeljárás során.² Az ENYH különlegességét az adja, hogy a Lisszaboni Szerződés hatályba lépését követően az első olyan jogintézmény volt, ami a bűnügyi együttműködés politikájában a kölcsönös elismerés elvén alapszik. Az ENYH-t létrehozó irányelv tehát beleillik abba a 2000-es évek elején kezdődő folyamatba, amelynek célja, hogy a kölcsönös elismerés elvének hatályát kiszélesítse a tagállamok bűnügyi együttműködésében.³

Ez a folyamat a Tamperei programmal kezdődött.⁴ Az 1999-ben megalkotott stratégiai program célként tűzte ki a kölcsönös elismerés elvének integrálását a bűnügyi együttműködés politikájába. Ennek megfelelően a Tanács számos kerethatározatot fogadott el a 2000-es években, amelyek garantálják az elv alkalmazását. Ezek közül a legelső az európai elfogatóparancsot (a továbbiakban: EEP) létrehozó kerethatározat volt.⁵ Ezt pedig több másik kerethatározat megalkotása követte, amelyek különböző igazságügyi határozatokra terjesztették ki az elv hatályát, mint például a vagyonnal vagy bizonyítékokkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatokra.⁶ Ez utóbbi kerethatározat mutatja, hogy már a 2000-es évek elején is létezett politikai akarat arra, hogy az elvet kiterjesszék a bizonyítékgyűjtés során folytatott határon átnyúló együttműködésre. Az ezirányú törekvésekből a későbbiekben sem volt hiány, amit jól szemléltet a Tanács által 2008-ban megalkotott európai bizonyításvételi parancs, az Európai Tanács Stockholmi programja, valamint az Európai Bizottság Zöld Könyve, ami a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról szól. Az utóbbi kettő olyan eljárásjogi rendszer bevezetését szorgal-

² Silvia ALLEGREZZA: „Collecting Criminal Evidence Across the European Union: The European Investigation Order Between Flexibility and Proportionality” in Stefano RUGGERI (szerk.): *Transnational Evidence and Multicultural Inquiries in Europe* (London: Springer 2014) 52., https://doi.org/10.1007/978-3-319-02570-4_5.

³ Valsamis MITSILEGAS: *EU Criminal Law* (Oxford: Hart 2009) 116. A Lisszaboni Szerződés elfogadásával még egyértelműbbé vált, hogy a tagállamok bűnügyi együttműködésének alapja a kölcsönös elismerés elve, ugyanis a szerződés új jogalapot hozott létre a kölcsönös elismerés elvén alapuló eljárásjogi eszközök megalkotására. EUMSZ 82. cikk.

⁴ A bel- és igazságügyi állam- és kormányfői értekezlet (Európai Tanács) következtetései, Tampere, 1999. október 15–16. SN 200/99 CAB EN, https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.

⁵ A Tanács 2002/584/IB kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (HL L 19/6 2002.07.18. 34. o.).

⁶ A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékokkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról (HL L 196 2003.08.02. 45. o.); A Tanács 2008/947/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és a próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról (HL L 337 2008.12.16. 102. o.); A Tanács 2008/909/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról (HL L 327 2008.12.05. 27. o.); A Tanács 2005/214/IB kerethatározata (2005. február 24.) a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról (HL L 76 2005.03.22. 16. o.); A Tanács 2008/978/IB kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításvételi parancsról (HL L 350 2008.12.30. 72. o.).

mazta, ami egységesíti a külföldön történő bizonyítékgyűjtés szabályait az EU-ban, és ami a kölcsönös elismerés elvén nyugszik.⁷

2010-ben, a fenti előzmények ellenére az Európai Bizottság helyett nyolc tagállam kezdeményezte az ENYH-t szabályozó irányelv megalkotását, amelyre az EUMSZ 76. cikk b) pontja alapján volt lehetőségük.⁸ A jogalkotási javaslat kimondott célja volt, hogy egy olyan horizontális hatállyal rendelkező jogintézményt hozzon létre, amely alkalmas a határon átnyúló bizonyítékgyűjtésre vonatkozó uniós joganyag felváltására.⁹ A javaslat elsősorban az akkor hatályos joganyag széttöredezettségével magyarázta az új jogintézmény szükségességét, ugyanis a bizonyítékgyűjtésre vonatkozó különböző jogforrások számossága csökkentette az együttműködés hatékonyságát.¹⁰ A javaslat alapján az ENYH bármely bizonyítási cselekmény elrendelésére alkalmas annak érdekében, hogy e fragmentált rendszert valóban képes legyen felváltani.¹¹ Ezentúl természetesen a kölcsönös elismerés elvét is beépítette a jogintézménybe.

Noha a fentiek alapján megalkotott irányelv javarészt a bünyügyi együttműködés politikájában már bevett formában érvényesíti a kölcsönös elismerés elvét, a jogalkotó több újítást is alkalmazott. Ezek közül kiemelendő, hogy az irányelv lehetőséget biztosít a végrehajtó hatóságnak, hogy eltérjen az ENYH-ban kérelmezett nyomozási cselekménytől, nagyobb teret enged a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok kommunikációjának, és egy új megtagadási indokot is alkalmaz, ami az alapjogsérítéssel áll kapcsolatban. E tanulmány célja, hogy megvizsgálja, miért kerültek bele az irányelvbe ezek az újítások. Véleményem szerint e szabályok nemcsak formai, hanem tartalmi szempontból is eltérnek az elv érvényesítésére szolgáló korábban bevett formától, és érdemben hozzájárulnak az alapjogvédelemhez, mivel elsősorban az elrendelt nyomozási cselekmények szükségességével, arányosságával, valamint

⁷ 2008/978/IB kerethatározat preambulum (1)–(6); Európai Tanács: A Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa (HL C 115 2010.05.04. 1. o.) 12.; Az Európai Bizottság Zöld Könyve a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról, COM/2009/624 4.1. pont.

⁸ Stefano RUGGERI: „Introduction to the Proposal of the European Investigation Order: Due Process Concerns and Open Issues”, in Stefano RUGGERI (szerk.): *Transnational Evidence and Multicultural Inquiries in Europe*. (London: Springer 2014) 5., https://doi.org/10.1007/978-3-319-02570-4_1.

⁹ Az ENYH irányelv felváltja a 2003/577/IB kerethatározatot, amely a vagyonnal vagy bizonyítékokkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak a kölcsönös elismerését szabályozza, a 2008/978/IB kerethatározatot, amely az európai bizonyításfelvételi parancsot hozta létre, a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény vonatkozó szabályait és az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bünyügyi jogsegélyről szóló egyezmény és annak jegyzőkönyve releváns szabályait. 2014/41/EU irányelv 34. cikk; Rosanna BELFIORE: „Critical Remarks on the Proposal for a European Investigation Order and Some Considerations on the Issue of Mutual Admissibility of Evidence”, in Stefano RUGGERI (szerk.): *Transnational Evidence and Multicultural Inquiries in Europe* (Londong: Springer 2014) 93., https://doi.org/10.1007/978-3-319-02570-4_7.

¹⁰ Az Európai Bizottság Zöld Könyve a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról, COM/2009/624 3-4.1. pont; 2014/41/EU irányelv preambulum (5).

¹¹ Annalisa MANGIARACINA: „A New and Controversial Scenario in the Gathering of Evidence at the European Level: The Proposal for a Directive on the European Investigation Order”, *Utrecht Law Review* 2014/1. 120., <https://doi.org/10.18352/ulr.260>.

az alapjogsérelem megakadályozásával kapcsolatosak. Emiatt érdemes megfontolni alkalmazhatóságukat a jövőben megalkotni kívánt jogintézményekben. A tanulmány nívója, hogy a szakirodalom még nem vizsgálta az irányelvet, és annak az ímént kiemelt szabályait ebből a céltételező szemszögből. Továbbá az alapjogi megtagadási indok alkalmazásának gyakorlati kérdéseivel is foglalkozik, méghozzá a fellelhető szakirodalom és az EuB friss esetjogának figyelembevételével.

E célból a tanulmány először röviden ismerteti a kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködés rendszerét, majd bemutatja az irányelv által alkalmazott újító szabályokat, és vizsgálja, hogy azok milyen szerepet töltenek be az ENYH rendszerében. Végül a következtetésekben arra keresi a választ, hogy vajon a szóban forgó újítások alkalmazhatók-e standard szabályként a jövőben.

A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVE A BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS POLITIKÁJÁBAN

A kölcsönös elismerés elve a hatékony bűnüldözést szolgálja a szabad mozgás uniós térségében. E térségben a határok szabad átjárhatósága és a határon átnyúló bűnözés mértékének növekedése okán egyre többször merült fel a tagállami jogrendszerek összehangolásának szüksége.¹² E jogrendszerek hatékony együttműködését a büntető igazságügyi rendszerek egységesítésével lehetne garantálni, ám ezt a tagállamok elutasítják. Ehelyett az EU-ban a kölcsönös elismerés elve vált a bűnügyi együttműködés fő eszközévé. Az elv implementálása érdekében az EU ún. „együttműködési rendszereket” hoz létre másodlagos jogforrások, korábban kerethatározatok, jelenleg irányelvek és rendeletek formájában, amelyekről az előző pontban is szó volt már. Ezek a másodlagos jogforrások előírják az elv alkalmazását különböző büntető igazságügyi hatósági határozatok tekintetében, mint például az európai elfogatóparancs vagy éppen a cikk témájaként szolgáló európai nyomozási határozat. Ezen együttműködési rendszerek sajátos, ismétlődő, valamennyi releváns másodlagos jogforrásban fellelhető szabályozási elemeket alkalmaznak az elv érvényesítésére. A kölcsönös elismerés elvének köszönhetően bizonyos nemzeti igazságügyi hatósági határozatok más tagállamokban is érvényesíthetők, vagyis határon átnyúló „hatállyal” bírnak.¹³ Az elv alkalmazásának köszönhetően számos olyan „jogsegély-eljárás” jön létre, amelyekben a tagállamok érdemi vizsgálat nélkül, automatikusan elfogadják és végrehajtják az igazságügyi hatósági határozatot, feltéve, hogy azt releváns másodlagos jogforrás szabályozza, és előírja a kölcsönös elismerését. Ez a szabályozási megoldás anélkül egyszerűsíti a tagállamok bűnügyi együttműködését, hogy akár csak intenzív jogharmonizációt kellene megvalósítani.¹⁴ Mindez

¹² Valsamis MITSILEGAS: „The Limits of Mutual Trust in Europe’s Area of Freedom, Security and Justice: From Automatic Inter-State Cooperation to the Slow Emergence of the Individuals” *Yearbook of European Law* 2012/1. 320., <https://doi.org/10.1093/yjel/yes023>.

¹³ Lásd MITSILEGAS (12. lj.) 321.

¹⁴ Valsamis MITSILEGAS: *EU Criminal Law after Lisbon. Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe* (Oxford: Hart 2018) 125–126.

lerövidíti, egyszerűsíti és ennek következtében növeli a „jogsegély-eljárások” és a tagállamok közötti büntügyi együttműködés hatékonyságát.

Az ENYH esetében a kölcsönös elismerés elvének köszönhetően a nyomozási cselekményeket elrendelő igazságügyi határozatokat is ebben az egyszerűsített formában lehet végrehajtani más tagállamokban. Az ENYH irányelv által létrehozott együttműködési rendszer javarészt a korábban bevett szabályozási elemeket alkalmazza.¹⁵ Ennek megfelelően az irányelv kimondja, hogy az ENYH egy igazságügyi hatósági határozat, amit ügyész vagy bíró bocsát ki, vagy érvényesít, és amelyet formális ellenőrzést követően a címzett, azaz végrehajtó tagállam köteles elfogadni és végrehajtani. Korlátozza a végrehajtás megtagadásának indokait, egységes formanyomtatványt hoz létre az ENYH kibocsátására, és 32 bűncselekmény tekintetében eltörli a kettős büntethetőség követelményét, mint a végrehajtás előfeltételét. Ezenkívül határidőt szab az ENYH végrehajtására, és lehetővé teszi, hogy a kibocsátó hatóság közvetlenül a végrehajtó hatóságot keresse meg központi hatóság helyett.¹⁶ Ezentúl azonban az ENYH irányelv három pontban jelentősen eltér az elődeitől. A következő pontokban ezeket az eltéréseket vizsgálom.¹⁷

A KIBOCSÁTÓ HATÓSÁG DÖNTÉSÉTŐL VALÓ ELTÉRÉS LEHETŐSÉGE

Az ENYH fő célja, hogy egyszerűsítse a külföldön fellelhető bizonyíték megszerzését.¹⁸ A hatékonyság érdekében a kibocsátó hatóság közös nyomozócsoport létrehozásán kívül bármely nyomozási cselekmény elvégzését kérheti ENYH útján.¹⁹ A végrehajtó hatóság pedig köteles végrehajtani az ENYH-t, feltéve, hogy azt a 2014/41/EU irányelvben lefektetett szabályokkal összhangban bocsátották ki.²⁰

Mivel a közös nyomozócsoport létrehozásán kívül bármely nyomozási cselekmény elrendelhető ENYH útján, így az horizontális hatállyal rendelkezik, amely kétségek nélkül a hatékonyságot szolgálja.²¹ Ezt a szabályozási megoldást azonban több jogtudós is kritizálta, ugyanis véleményük szerint hiányzik a nyomozási cselekmény fogalmának meghatározása.²² A szakirodalom úgy véli, hogy a definíció hiánya sértetheti a legalitás elvét,²³ ugyanis az elrendelhető nyomozási cselekmények meghatá-

¹⁵ Richard VOGLER: „The European Investigation Order: Fundamental Rights at Risk?” in Stefano RUGGERI (szerk.): *Transnational Evidence and Multicultural Inquiries in Europe* (London: Springer 2014) 45., https://doi.org/10.1007/978-3-319-02570-4_4.

¹⁶ 2014/41/EU irányelv 1. 5. 7. 9. 11. 12. cikkek.

¹⁷ 2014/41/EU irányelv 6. cikk (3) bekezdés, 9. cikk (6) bekezdés, 10. cikk, 11. cikk (1) bekezdés f) pont, 11. cikk (4) bekezdés.

¹⁸ 2014/41/EU irányelv preambulum (7).

¹⁹ 2014/41/EU irányelv 3. cikk.

²⁰ 2014/41/EU irányelv 9. cikk (1) bekezdés.

²¹ Törő Andrea: „Gondolatok az európai nyomozási határozat szabályozásáról és gyakorlati alkalmazásáról” *Ügyészségi Szemle* 2017/4. 11.

²² MANGIARACINA (11. lj.) 120.

²³ KARSAI Krisztina: „Emberi jogok védelme és az európai nyomozási határozat” *Rendészet és emberi jogok* 2012/3. 27.

rozása nélkül senki nem lehet biztos abban, hogy milyen eljárási cselekménynek fogják alávetni ENYH útján. Ezenkívül a szakirodalomban felvetették azt is, hogy a definíció hiánya „forum shopping”-hoz vezethet, mégpedig úgy, hogy a kibocsátó hatóság olyan nyomozási cselekmény elvégzését rendeli el egy másik tagállamban, amelynek végrehajtására nem volna lehetőség adott ügyben a saját tagállamában.²⁴

Az irányelv azonban szigorú feltételeket szab az ENYH kibocsátására annak érdekében, hogy kiküszöbölje ezeket a hátrányos következményeket. A nyomozási cselekmények elrendelésének legfőbb korlátját a szükségesség és az arányosság elvei képezik. Ezentúl az irányelv kétszintű védelmet hoz létre azért, hogy a kibocsátás feltételeként támasztja, hogy az elrendelni kívánt nyomozási cselekmény mind a kibocsátó tagállamban, mind pedig a végrehajtó tagállamban alkalmazható legyen hasonló tisztán nemzeti ügyben.²⁵ Végül az irányelv kimondja, hogy nem teljesíthető az ENYH útján kérelmezett segítségnyújtás, amennyiben az nem létezik a végrehajtó tagállamban.²⁶

Ezen korlátok megfelelő védelmet nyújtanak a magánszemélyek számára, hogy ne érje őket hátrány a tagállamok büntető igazságügyi rendszereik különbözőségéből fakadóan, ugyanis biztosítják, hogy a végrehajtó tagállam büntetőeljárásába épített és a nyomozási cselekményeknél alkalmazott garanciák az ENYH útján folytatott együttműködés során is érvényesüljenek. Azonban az ENYH célja a hatékony együttműködés, ami szükségessé teszi, hogy olyan mechanizmussal is rendelkezzen, amely biztosítja a jogsegély végrehajtásának előbbi okokból történő megtagadásának elkerülését.²⁷ E célból az irányelv létrehozott egy korrekciós mechanizmust, ami lehetőséget biztosít arra, hogy a végrehajtó hatóság más nyomozási cselekményt alkalmazzon.²⁸

Ennek feltétele, hogy az ENYH-ban elrendelt nyomozási cselekmény nem létezik, vagy nem alkalmazható hasonló ügyben a végrehajtó tagállamban. Ezentúl azonban az irányelv 10. cikkében szabályozott korrekciós mechanizmus egy harmadik esetben is lehetőséget biztosít eltérő nyomozási cselekmény alkalmazására, még hozzá akkor, amikor a végrehajtó tagállam büntetőeljárásai jogában rendelkezésre áll olyan nyomozási cselekmény, amellyel ugyanazon eljárási cél elérhető, ám kevésbé kor-

²⁴ Inés ARMADA: „The European Investigation Order and the Lack of European Standards for Gathering Evidence: Is a Fundamental Rights-based Refusal the Solution?”, *New Journal of European Criminal Law* 2015/1. 18., <https://doi.org/10.1177/203228441500600103>; Frank ZIMMERMANN et al.: „Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: a Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order” *European Criminal Law Review* 2011/1. 73., <https://doi.org/10.5235/219174411798862677>.

²⁵ 2014/41/EU irányelv 6. cikk (1) bekezdés, 10. cikk (1) bekezdés b) pont; Fontos megjegyezni, hogy e a szabály hiányzott az eredeti jogalkotási javaslatból. Lásd ARMADA (24. l.) 17.; NAGY Lászlóné CSERNÁK Hajnalka – PENCZ Kornél – TASNÁDI Zoltán – BERTALDÓ András: „Az európai nyomozási határozat – vagy más jogsegély? I.” *Jura* 2021/4. 57.

²⁶ 2014/41/EU irányelv 10. cikk (5) bekezdés.

²⁷ Lorena Bachmaier WINTER: „The Proposal for a Directive on the European Investigation Order and the Grounds for Refusal: A Critical Assessment” in Stefano RUGGERI (szerk.): *Transnational Evidence and Multicultural Inquiries in Europe* (London: Springer 2014) 76., https://doi.org/10.1007/978-3-319-02570-4_6.

²⁸ Lásd ARMADA (24. l.) 16.

látozza az érintett személy alapvető jogait.²⁹ A korrekciós mechanizmus ez utóbbi szabálya *de facto* megtagadási indokként szolgálhat alapjogi szempontból, ugyanis a kibocsátó hatóság nem kötelezheti a végrehajtó hatóságot az eredeti nyomozási cselekmény végrehajtására. Ehelyett visszavonhatja vagy kiegészítheti az ENYH-t abban a reményben, hogy a további információk ismeretében a végrehajtó hatóság úgy dönt, hogy mégis helye van az eredeti nyomozási cselekmény végrehajtásának.³⁰

Ez a szabály azért jelent eltérést a kölcsönös elismerés elvére épülő együttműködési rendszerek standard szabályaitól, mert a korábban megalkotott rendszerek nem adnak lehetőséget arra, hogy a végrehajtó hatóság vizsgálja az igazságügyi határozat szükségességét és arányosságát. Ehelyett a megszokott szabályok ezt a mérlegelési jogkört kizárólag a kibocsátó hatóságra telepítették.³¹ Ennélfogva a szakirodalom a korrekciós mechanizmus ezen szabályára egy második arányossági tesztként tekint, amelyet a végrehajtó hatóság végez el.³² Noha egy ilyen arányossági teszt bevezetése ellentmond a kölcsönös elismerés elvére épített együttműködési rendszer logikájának, pozitívként értékelhető,³³ ugyanis kellő ellensúlyként szolgálhat a bűnügyi együttműködés során sokáig kizárólagos prioritást élvező hatékonysággal szemben, miközben nem gátolja az együttműködés célját, hiszen csak akkor lehet kevésbé jogsértő nyomozási cselekményhez folyamodni, ha az eredeti nyomozati cél elérhető vele. Ez a szabály kifejezetten hasznos lehet a Eurojust gyakorlatelemzése alapján, ami rámutat arra, hogy az ENYH alkalmazásának első három évében egyetlen alkalommal sem került sor az alapjogi megtagadási indok alkalmazására.³⁴

A KIBOCSÁTÓ ÉS A VÉGREHAJTÓ HATÓSÁGOK KÖZÖTTI KOMMUNIKÁCIÓ MÉRTÉKÉNEK NÖVELESE

A kölcsönös elismerés elvét olyan szabályozási mechanizmusokkal lehet beültetni a tagállamok bűnügyi együttműködésének folyamatába, amelyek lényegében leegyszerűsítik az együttműködés teljes folyamatát. E célból az alapul szolgáló másodlagos jogforrások egységesített formanyomtatvány alkalmazását rendelik el, rövid határidőket szabnak a végrehajtásra, korlátozzák a végrehajtás megtagadásának indokait, és kötelezővé teszik az igazságügyi határozatok elfogadását és végrehaj-

²⁹ 2014/41/EU irányelv 10. cikk (1) bekezdés a)-b) pont, 10. cikk (3) bekezdés.

³⁰ 2014/41/EU irányelv 10. cikk (4) bekezdés.

³¹ Lásd ZIMMERMAN (24. lj.) „Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: a Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order” *European Criminal Law Review* 2011/1. 69.; Rosanna BELFIORE „The European Investigation Order in Criminal Matters: Developments in Evidence-gathering across the EU” *European Criminal Law Review* 2015/3. 317.; Lásd ARMADA (24. lj.) 17.

³² Catherine HEARD – Daniel MANSELL: „The European Investigation Order: Changing the Face of Evidence-gathering in the EU” *New Journal of European Criminal Law* 2011/4. 359.

³³ Belfiore úgy véli, hogy ez a szabály fontos lépés az egyének büntetőeljárásai státuszának nagyobb mértékű védelme felé. Lásd BELFIORE (31. lj.) 318.

³⁴ Eurojust: Report on Eurojust’s casework in the field of the European Investigation Order (2020) 32., www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-11/2020-11_EIO-Casework-Report_CORR_.pdf.

tását, feltéve, hogy azokat a másodlagos jogforrásban előírt formában bocsátották ki. Ezek között találunk egy olyan szabályt is, ami jelentősen korlátozza a kibocsátó és végrehajtó hatóságok közötti kommunikációt. Noha a kölcsönös elismerés elvét alkalmazó együttműködési rendszerek tipikus sajátossága az, hogy lehetővé teszi a kibocsátó és a végrehajtó hatóság közvetlen kommunikációját, a formanyomtatvány alkalmazása emellett szűkre szabja a kommunikációs lehetőségeket az érintett hatóságok között.

Ennek az az oka, hogy az egységes formanyomtatvány eleve igen kevés információ megosztását teszi szükségessé, ami szűkíti a hatóságok közötti kommunikációt. Ezentúl pedig az együttműködési rendszerek logikája szerint a megfelelő formában kibocsátott igazságügyi határozat tekintetében a végrehajtó hatóság csak kivételes esetben jogosult további információ kérésére az alapul fekvő ügyben, így különösen akkor, ha valamely megtagadási indok alkalmazásának szükségessége merül fel. Ezesetben a hatóságok kötelesek együttműködni annak érdekében, hogy további információcserével tisztázzák a megtagadási indok alkalmazhatóságát.³⁵

Természetesen e szabályt az ENYH irányelv is alkalmazza.³⁶ Ugyanakkor további esetekben is lehetőséget biztosít a hatóságok közötti közvetlen kommunikációra. Ezek közül az egyik eset az, amikor a végrehajtó hatóság elvégezte az előző pontban már ismertetett „második arányossági tesztet”, és arra a következtetésre jutott, hogy az ENYH kibocsátása nem arányos a büntetőeljárás céljával, vagy arra, hogy az ENYH-ban elrendelt nyomozási cselekményt a kibocsátó tagállam büntetőeljárás jog alapján hasonló nemzeti ügyben nem lehetne alkalmazni. Ezenkívül további kommunikációnak van helye akkor is, ha a végrehajtó tagállam büntetőeljárás jog alapján hasonló nemzeti ügyben nem lehetne végrehajtani a kérelmezett nyomozási cselekményt, ezért úgy dönt, hogy más nyomozási cselekményt alkalmaz.³⁷

Az előbbi szabályok közül a legelső feleslegesnek tűnik, ugyanis hiába biztosított a végrehajtó hatóság joga, hogy arányossági tesztet végezzen, az nincs olyan pozícióban, hogy képes legyen megfelelően értékelni az elrendelt nyomozási cselekmény szükségességét vagy arányosságát egy másik tagállam jogrendszerének standardjai szerint, és éppen ezért valószínűsíthető, hogy ilyen feladatra nem is vállalkozna. A másodikként említett szabály, miszerint akkor is lehetőség van további kommunikációra, ha a végrehajtó hatóság feltételezi, hogy a kibocsátó tagállam joga alapján nem lehetne elrendelni a nyomozási cselekményt, szintén nehezen alkalmazhatónak tűnik, hiszen egy ilyen eljárásjogi kérdés megítéléséhez behatóan kell ismerni a kibocsátó tagállam büntetőeljárás jogát, ami nem várható el egy másik

³⁵ Valsamis MITSILEGAS: „Mutual recognition, mutual trust, and fundamental rights after Lisbon” in Valsamis MITSILEGAS et al. (szerk.): *Handbook on EU criminal law* (Cheltenham: Edward Elgar 2016) 151., <https://doi.org/10.4337/9781783473311.00017>; A Tanács 2002/584/IB kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról (HL L 19/6 2002.07.18. 34. o.) 15. cikk (2) bekezdés; 2005/214/IB kerethatározat 7. cikk (3) bekezdés; Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1805 rendelete (2018. november 14.) a befagyasztást és az elközbást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről (HL L 303 2018.11.28. 1. o.) 8. cikk (2) bekezdés, 13. cikk (2) bekezdés, 19. cikk (2) bekezdés, 22. cikk (2) bekezdés.

³⁶ 2014/41/EU irányelv 11. cikk (4) bekezdés.

³⁷ 2014/41/EU irányelv 6. cikk (3) bekezdés, 10. cikk (4) bekezdés.

tagállam igazságügyi hatóságától. Ennélfogva biztosan állítható, hogy a végrehajtó hatóság az elrendelt nyomozási cselekmény szükségességét, arányosságát, és azt sem vizsgálja, hogy a kibocsátó tagállam jogrendjének megfelel-e. Másképp szólva az elrendelt nyomozási cselekmények utólagos jogszerűségi vizsgálata nem valószínűsíthető meg hatékonyan.

Fontos azonban, hogy a kommunikációs lehetőségeket bővítő harmadik, utolsóként említett szabály hatékonyan alkalmazható. Lényegében a végrehajtó hatóság minden esetben köteles értesíteni a kibocsátó hatóságot, ha úgy dönt, hogy valamely oknál fogva más nyomozási cselekmény végrehajtását rendelné el. Amennyiben a kibocsátó hatóság megkapja ezt az értesítést, az irányelv lehetőséget biztosít számára, hogy kiegészítse az ENYH-t, aminek célja az lehet, hogy garantálja az eredetileg elrendelt nyomozási cselekmény végrehajtását. Ebben az esetben a kommunikáció bővítésének a társhatóságok közötti párbeszéd tekinthető. Noha felfedezhetők hasonlóságok e szabály, valamint az együttműködési rendszerek azon megszokott szabálya között, hogy amennyiben felmerül a végrehajtás megtagadásának lehetősége, párbeszédet kell kezdeményezni, valójában az ENYH esetében ez többletként jelentkezik a korrekciós mechanizmuson belül. Véleményem szerint ez a szabály azért kifejezetten értékes, mert a korrekciós mechanizmus azon esetében is alkalmazandó, amikor kevésbé jogsértő nyomozási cselekmény elrendeléséről dönt a végrehajtó hatóság.

E szabály elemzésénél mindenekelőtt arra érdemes rámutatni, hogy noha az irányelv *expressis verbis* nem ad magyarázatot arra, hogy miért vezette be azt, a korrekciós mechanizmus céljából kiindulva vizsgálhatjuk azt, hogy a hatóságok párbeszéde során milyen jellegű kiegészítő információt kell megosztani. Amikor a korrekciós mechanizmust azért kell alkalmazni, mert a nyomozási cselekményt a végrehajtó hatóság jogrendje alapján nem lehetne elrendelni, a kibocsátó hatóság célja feltehetőleg az lesz, hogy a többlet információval mégis garantálja az eredeti nyomozási cselekmény végrehajtását. Ilyen esetekben a többlet információ minden bizonnyal arra szolgálhat, hogy bemutassa, hogy a nyomozási cselekmény megfelel a végrehajtó tagállam jogrendje által támasztott eljárási követelményeknek.³⁸ Emellett pedig fontos, hogy a végrehajtó hatóság is ismertetheti saját álláspontját, és részletesen tájékoztathatja a kibocsátó hatóságot az eredeti nyomozási cselekmény helyett elrendelt cselekményről, amivel eloszthatók a kibocsátó hatóság kételyei, hogy az alternatív nyomozási cselekmény alkalmas-e a kívánt cél elérésére.

A fenti esetben tehát a korrekciós mechanizmussal párosuló párbeszéd az együttműködés hatékonyságát szolgálja, azonban a korrekciós mechanizmus harmadik esete elsősorban az eljárás alá vont személy alapvető jogait védi. Ennélfogva ilyenkor a párbeszéd nem szolgálhatja önmagában a hatékonyságot. Mivel ez a szabály

³⁸ Ezt az értelmezést az irányelv tizedik preambulum-bekezdése is alátámasztja, mely szerint akkor lehet elrendelni más nyomozási cselekményt, amikor a végrehajtó hatóság tagállamának büntető-eljárási joga alapján az eredetileg elrendelt nyomozási cselekmény nem felel meg az alkalmazhatóság feltételeinek, például a nyomozási cselekményt csak bizonyos súlyosságú bűncselekményeknél lehet alkalmazni. Lásd 2014/41/EU irányelv preambulum (10).

is egy utólagos arányossági tesztet vezet be,³⁹ a társhatóságok közötti párbeszéd valószínűleg a nyomozási cselekmények szükségességére és arányosságára, valamint arra fog irányulni, hogy a végrehajtó hatóság által javasolt nyomozási cselekmény képes-e elérni az ENYH célját.

A fenti szabályokkal kapcsolatban érdemes feltenni a kérdést, hogy vajon milyen célt szolgálnak. Az ENYH végrehajtását kívánják garantálni? A párbeszédnek teret adó szabályokról, különösen a korrekciós mechanizmus első esetéről kijelenthető, hogy a hatékonyságot szolgálja, hiszen lehetővé teszi az ENYH elutasításának elkerülését. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a párbeszéd, különösen a korrekciós mechanizmus alapjogi esetében megjelenő utólagos arányossági teszttel meghozszabítja az ENYH végrehajtását. Következésképpen úgy vélem, hogy a párbeszédnek teret adó szabályok nem pusztán az ENYH hatékonyságát szolgálják, hanem a kölcsönös bizalom növelésére is alkalmasak a kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködési rendszer tekintetében.

A kölcsönös elismerés, illetve az EuB esetjogában kidolgozott kölcsönös bizalom elve a tagállamok bűnügyi együttműködésének alapkövei.⁴⁰ Amíg a kölcsönös elismerés elvére a bűnügyi együttműködés motorjaként tekintünk, a kölcsönös bizalom elvét az együttműködési rendszert összetartó, a tagállamok büntető igazságügyi rendszereinek eltéréseiből adódó konfliktusokat elsimító alapelvként szokás emlegetni.⁴¹ Amióta elkezdte kiépíteni a kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködés rendszerét, az EU „bizalomnövelő” intézkedéseket igyekszik bevezetni, amelyek növelik a tagállamok azon meggyőződését, hogy az uniós jog alkalmazása során minden tagállam tiszteletben tartja az alapvető jogokat. Erre azért van szükség, mert gyakran éppen ennek az ellenkezője valósul meg. Ezt az EJEB ítéletei is jól mutatják, amelyekben a strasbourgi emberi jogi bíróság számos alkalommal megállapította, hogy egy-egy tagállam bizonyos alapvető jogokat sért a büntetőeljárásai során.⁴² A bűnügyi együttműködés politikájában ilyen „bizalomnövelő” intézkedésnek tekinthetjük a büntetőjogi jogharmonizációt, a büntető igazságügyi együttműködés területén működő ügynökségeket és a bűnüldöző, valamint igazságügyi hatóságok alkalmazottainak közös képzését is.⁴³ Ezentúl az igazság-

³⁹ Lásd ALLEGREZZA (2. lj.) 64.

⁴⁰ Auke WILLEMS: *The Principle of Mutual Trust in EU Criminal Law* (Oxford: Hart 2021) 2.; Lásd MITSILEGAS (35. lj.) 150.

⁴¹ Lásd WILLEMS (40. lj.) 11.; Ahogyan Sicurella összefoglalja, a bizalom az európai integráció elengedhetetlen feltétele. Az EuB esetjogában kidolgozott kölcsönös bizalom elve is lényegében a tagállamok azirányú bizalma, hogy a többi tagállam is megfelelően alkalmazza az uniós jogot és együttműködnek az uniós célok elérésében. Az EuB ezt az elvet a 2/13. sz. tanácsadó véleményében terjesztette ki az alapjogvédelem területére. Rosaria SICURELLA: „Fostering a European criminal law culture: In trust we trust” *New Journal of European Criminal Law* 2018/3. 309–310., <https://doi.org/10.1177/2032284418801561>; MOHAY Ágoston: „Back to the Drawing Board? Opinion 2/13 of the Court of Justice on the Accession of the EU to the ECHR – Case note” *Pécs Journal of International and European Law* 2015/1. 31.; Michael SCHWARZ: „Let’s talk about trust, baby! Theorizing trust and mutual recognition in the EU’s area of freedom, security and justice” *European Law Journal* 2018/2–3. 125., <https://doi.org/10.1111/eulj.12268>.

⁴² Lásd WILLEMS (40. lj.) 4.; MITSILEGAS (35. lj.) 150.

⁴³ Részletes elemzést lásd WILLEMS (40. lj.) 129–156.

ügyi hatóságok párbeszéde is alkalmas lehet a tagállamok közötti bizalom növelésére. Ez elsősorban az EuB előtt folytatott előzetes döntéshozatali eljárás keretében a nemzeti bíróságok között megy végbe.⁴⁴

Az előbbiekre alapozva, kiemelve a kölcsönös bizalom fontosságát a bűnügyi együttműködés rendszerében, úgy vélem, hogy az ENYH irányelv azért enged nagyobb teret a hatóságok közötti közvetlen kommunikációnak, hogy ezáltal növelje azok egymásba vetett bizalmát. Azaz úgy gondolom, hogy ez a szabály is „bizalom-növelő” intézkedésként értékelhető. Ennek oka, hogy a bemutatott szabályok közül több is a nyomozási cselekménynek alávetett személyek alapjogait hivatott védeni. Az alapjogvédelem minősége pedig kulcsszerepet játszik a tagállamok egymás büntető igazságügyi rendszereibe vetett kölcsönös bizalom tekintetében.⁴⁵ Továbbá az irányelv a párbeszéd lehetőségével biztosítja, hogy kivételes esetekben megkérdőjelezhető legyen egy-egy nyomozási cselekmény elrendelésének jogszerűsége. Amennyiben a végrehajtó hatóság a nyomozási cselekményt aránytalannak vagy szükségtelennek ítélné meg, vagy úgy látná, hogy kevésbé jogsértő nyomozási cselekménnyel is elérhető a cél, ezt az aggályát vagy ezt a lehetőséget közvetlenül a kibocsátó hatósággal vitathatja meg. Kétség sem fér hozzá, hogy a társhatóságok jobban megbíznak egymásban, ha közvetlenül a másikhoz fordulhatnak eme kétségeikkel ahelyett, hogy a bonyolult és hosszadalmas előzetes döntéshozatali eljárásban kellene ellenőrizniük eme aggályaikat.

AZ ALAPJOGI MEGTAGADÁSI INDOK ÉS ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSE

Az irányelv 11. cikk (1) bek. f) pontja értelmében a végrehajtó tagállam megtagadhatja az ENYH végrehajtását, ha azzal megsértené az EUSZ 6. cikkében, valamint az Alapjogi Chartában foglalt kötelezettségeit. Az EUSZ 6. cikke meghatározza az alapjogvédelmi keretrendszert az EU-ban, amelyet a tagállamoknak tiszteletben kell tartani. A Charta pedig egy alapjogi listát ad lényegében. Írott formában rögzíti az EU által tiszteletben tartott alapjogokat, és kifejti azok alapvető tartalmát is.

Ezek alapján a végrehajtó hatóság akkor jogosult az ENYH végrehajtásának megtagadására, ha azzal megsértene bármely alapjogot, amelyeket az EUSZ 6. cikkéből, vagy az Alapjogi Chartából eredeztethetünk. E megtagadási indok létrehozása jelentős eltérés a kölcsönös elismerés elvére épülő bűnügyi együttműködési rendszerek sajátos szabályrendszerétől, ugyanis egyetlen korábbi másodlagos jogforrás sem alkalmazza ezt a megoldást. Ettől függetlenül az alapjogvédelem mindig

⁴⁴ Feltehető, hogy a tagállamok egymás jogrendszerébe vetett bizalma növekszik, ha az igazságügyi hatóságok kivételes esetben jogosultak az alapjogvédelem ellenőrzésére más tagállamokban is. Erre biztosít lehetőséget a Mitsilegas által bírósági párbeszédnek nevezett mechanizmus. Valsamis MITSILEGAS: „Trust” *German Law Journal* 2020/1. 70.

⁴⁵ Ermioni XANTHOPOULOU: „Mutual Trust and Rights in EU Criminal and Asylum Law: Three Phases of Evolution and the Uncharted Territory Beyond Blind Trust” *CMLR* 2018/2. 496., <https://doi.org/10.54648/cola2018034>.

is integráns részét képezte az együttműködési rendszereket létrehozó jogforrásoknak, hiszen mindegyik arról rendelkezik, hogy a másodlagos jogforrás alkalmazása nem módosítja az alapjogok tiszteletben tartásának kötelezettségét.⁴⁶ Ez utóbbi kitévelt mind az Európai Bizottság, mind pedig a jogirodalom *de facto* megtagadási indokként értelmezte.⁴⁷ E szabály elsőként az *Aranyosi és Căldăraru* egyesített ügyekben funkcionálhatott ekként.⁴⁸

Noha az alapjogi megtagadási indok első olvasatra igen pozitív változásként értékelhető az alapjogvédelem szempontjából, a szakirodalom és a gyakorlat is azt sejteti, hogy nem működőképes megoldás. A Eurojust 2020-as esetjogi jelentése szerint az ENYH hatályba lépését követő első három évben egyetlen alkalommal sem alkalmazták a megtagadási indokot. Később még az EuB is megkérdőjelezte a megtagadási indok alkalmazhatóságát a *Gavanozov II* ügyben.⁴⁹ Ennek fényében érdemes megvizsgálni a megtagadási indok alkalmazhatóságát, amelyhez az EuB esetjoga mellett *Ines Armada (Université Libre de Bruxelles)* álláspontját is bemutatom.

Armada véleménye szerint a megtagadási indok szövegezése nem korlátozza annak alkalmazhatóságát azokra az esetekre, amikor az ENYH a végrehajtó tagállamban sértené meg az alapvető jogokat. Ebből következően a végrehajtó hatóság elméletileg akkor is megtagadhatná az ENYH végrehajtását, ha az alapjogsértés a kibocsátó tagállamban következne be az ottani alapul fekvő büntetőeljárás egy későbbi szakaszában. Véleménye szerint a megtagadási indok ilyen tág körű alkalmazhatósága túl nagy mérlegelési jogkört biztosít a végrehajtó hatóság számára, amelyet nem képes hatékonyan gyakorolni, mivel nem láthatja előre, hogy a kibocsátó tagállamban bekövetkezik-e alapjogsértés a végrehajtott ENYH útján szerzett bizonyítékkal összefüggésben. Úgy véli, hogy ha a végrehajtó hatóság mérlegelési jogköre túlzottan széleskörűen van meghatározva, azzal az irányelv túlzott terhet is ró rá, aminek következtében a végrehajtó hatóságnak „a jövőbe kellene látnia”, amikor az ENYH végrehajtásával kapcsolatos alapjogi kockázatokat értékeli.⁵⁰

Ezentúl felveti azt a kérdést, hogy vajon a végrehajtó hatóság hivatalból vagy csak kérelemre köteles vizsgálni, hogy az ENYH végrehajtása alapjogsérelemmel járna-e. Amennyiben pedig a végrehajtó hatóság köteles lenne az alapjogsérelem vizsgálatára, akkor az is kérdés, hogy mely körülmények alapo-zhatják meg a megtagadási indok alkalmazhatóságát.⁵¹ Végül az is felvetődik, hogy vajon az ENYH vég-

⁴⁶ Lásd példaként az európai elfogatóparancsot létrehozó kerethatározatot, a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéletekben az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló kerethatározatot vagy a pénzbüntetések kölcsönös elismerését előíró kerethatározatot. 2002/584/IB kerethatározat 1. cikk (3) bekezdés; 2008/909/IB kerethatározat 3. cikk (4) bekezdés; 2005/214/IB kerethatározat 3. cikk.

⁴⁷ Lásd MITSILEGAS (12. lj.) 326.; Néhány tagállam kifejezett jogalapot biztosított az EEP végrehajtásának megtagadására, ha az alapjogot sértene. Andrew SANGER: „Force of Circumstance: The European Arrest Warrant and Human Rights” *Democracy and Security* 2010/6. 39., <https://doi.org/10.1080/17419160903535301>.

⁴⁸ 2016. április 5. Aranyosi Pál és Robert Căldăraru ítélet, C-404/15, EU:C:2016:198.

⁴⁹ 2021. november 11. Gavanozov II ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902.

⁵⁰ Lásd ARMADA (24. lj.) 25–26.

⁵¹ Lásd ARMADA (24. lj.) 26–27.

rehajtása mely alapjogi standardoknak kell hogy megfeleljen. E tekintetben arra a következtetésre jutott, hogy az alapjogi megtagadási indok nem véletlenül nevesítette az Alapjogi Chartát. Ennek értelmében a végrehajtó hatóságnak csak az Alapjogi Charta alapján kellene mérlegelnie. Ez az értelmezés összhangban áll egyébként az uniós jogalkotó azon szándékával, hogy az uniós jog autonómiája a bűnügyi együttműködésben is érvényesüljön, méghozzá az uniós alapjogi standardok a tagállami standardok felett (ahogyan ezt láthattuk a *Melloni* ügyben is).⁵²

Összefoglalva Armada gondolatait, az alapjogi megtagadási indok alkalmazási feltételei tisztázatlanok. Nyelvtani értelmezés segítségével az alkalmazás kettő feltétele olvasható ki az irányelvből.

- (1) Az 1. cikk (4) bekezdésének sérelme nélkül, az ENYH elismerése vagy végrehajtása a végrehajtó államban megtagadható, ha:
- f) alapos okkal feltételezhető, hogy az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény végrehajtása összeegyeztethetetlen lenne a végrehajtó államnak az EUMSZ 6. cikke, valamint a Charta értelmében fennálló kötelezettségeivel.

A fenti szabály először is meghatározza a bizonyítottság fokát, ami a megtagadási indok alkalmazhatóságához szükséges. Eszerint a megtagadási indok akkor alkalmazható, ha alapos okkal feltételezhető, hogy az ENYH végrehajtása alapjogsérelmet eredményezne. Másodszor pedig a fenti szabály meghatározza, hogy mely alapjogvédelmi keretrendszerhez kell igazodni.

A nyelvtani értelmezés önmagában arra enged következtetni, hogy a megtagadási indok alkalmazhatóságát megszorítóan kell értelmezni, és csak akkor lehet hozzá folyamodni, ha az ENYH végrehajtása a végrehajtó tagállamban eredményezné az alapjogsértést. Ahhoz, hogy a megszorító értelmezés helyességéről dönteni lehessen, érdemes megvizsgálni azt, hogy egy tagállam felelős lehet-e egy másik tagállamban megvalósuló alapjogsértésért. Az ENYH esetében nem tűnik megállapíthatónak a végrehajtó tagállam felelőssége e kérdésben, ugyanis csak egyetlen kapcsolódási pont van a két tagállam között, ami nem más, mint a kérelmezett nyomozási cselekmény végrehajtása. A végrehajtó tagállam egyáltalán nem befolyásolja a kibocsátó tagállamban folytatott büntetőeljárást. Éppen ezért úgy vélem, hogy nem áll fenn semmilyen körülmény az ENYH esetében, amely megalapozná a végrehajtó hatóság felelősségét a kibocsátó tagállamban megvalósuló alapjogsértés miatt.⁵³

Ez az értelmezés egyértelműen ellentétes az Armada által kifejtett gondolatmenettel a végrehajtó tagállamot terhelő felelősség tekintetében, azonban megoldaná azt a problémát, hogy a kitégított mérlegelési jogkör túl nagy felelősséggel terheli a végrehajtó hatóságot. Továbbá a megszorító értelmezés összhangban áll a kölcsönös elismerés elvére épülő bűnügyi együttműködési rendszer logikájával is, hiszen a végrehajtó hatóságnak nem kellene vizsgálnia, hogy az ENYH végrehaj-

⁵² Lásd ARMADA (24. lj.) 27–29.; 2013. február 26. Melloni ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 60.

⁵³ Részletes elemzésért lásd The European Court of Human Rights' Guide on Article 1 of the European Convention on Human Rights, www.echr.coe.int/documents/guide_art_1_eng.pdf.

tása alapjogsértést eredményezhet-e a kibocsátó tagállamban. Ugyanakkor a megszorító értelmezés hibájaként hozható fel, hogy nem biztosítana hatékony alapjogvédelmet. Ennek oka, hogy a végrehajtó hatóság az ENYH-ban elrendelt nyomozási cselekményt pontosan ugyanúgy hajtja végre, ahogy bármely más, saját jogrendje szerint elrendelt nyomozási cselekményt. Ha e logikát követjük, a végrehajtó hatóság minden egyes esetben jogszerűnek találná a nyomozási cselekmény elrendelését, hiszen ellenkező esetben saját büntető igazságügyi rendszeréről állítaná, hogy az alapjogsértő szabályokat tartalmaz.

Ennélfogva, valamint logikai és rendszertani értelmezési módszerrel, különösen figyelembe véve az irányelv preambuluma (19) bekezdését,⁵⁴ arra következtettek, hogy a végrehajtó hatóság akkor is megtagadhatja az ENYH végrehajtását, ha az csak a kibocsátó tagállamban folytatott büntetőeljárás egy későbbi szakaszában eredményez alapjogsérelmet. Ellenkező esetben a megtagadási indok kiüresedne és nem lenne alkalmas az alapjogvédelemre. Ám még úgy is fennáll az eredeti kérdés, ha az alkalmazhatóság tágabb keretét tekintjük meghatározónak: mit jelent az alkalmazási feltételként meghatározott „alapos okkal feltételezhető” kifejezés?

A kérdés megválaszolásához az *Aranyosi és Căldăraru* egyesített ügyeket elemzem a továbbiakban, ugyanis ez EuB ebben az ügyben kimondta, hogy az EEP végrehajtása ideiglenesen felfüggeszthető, mivel a végrehajtása sértette volna a kínzás, embertelen bánásmód tilalmát. Azt is fontos megjegyezni, hogy az EuB későbbi ügyeiben azt is megállapította, hogy a végrehajtás felfüggesztésének más alapjogok sérelmének veszélye esetén is helye lehet.⁵⁵

Az *Aranyosi és Căldăraru* egyesített ügyekben Magyarország és Románia egy-egy EEP-t bocsátott ki. A brémai tartományi felsőbíróság úgy döntött, hogy az EuB elé utalja az ügyeket előzetes döntéshozatal céljából, mivel a keresett személyek megtámadták az elfogatóparancs végrehajtását arra hivatkozva, hogy az sértené a már fentebb is hivatkozott emberi jogi tilalmat a rossz magyar és román börtönviszonyok okán.⁵⁶ Noha az EEP-t szabályozó kerethatározat nem tartalmaz alapjogi megtagadási indokot, az EuB úgy ítélte meg, hogy amikor az alapjogsérelem absztrakt veszélye fennáll, a végrehajtó hatóság köteles vizsgálni, hogy a konkrét ügyben is fennáll-e az alapjogsérelem tényleges veszélye.⁵⁷ A szakirodalom ezt a vizsgálati

⁵⁴ 2014/41/EU irányelv preambuluma (19) A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségnek az Unión belüli létrehozása a kölcsönös bizalmon és annak vélelmzésén alapul, hogy más tagállamok is tiszteletben tartják az uniós jogot, és azon belül is különösen az alapvető jogokat. Ez azonban megdönthető vélelem. Következésképpen, ha alapos okkal feltételezhető, hogy egy ENYH-ban megjelölt valamely nyomozási cselekmény végrehajtása valamely alapvető jog sérelmét eredményezné, és a végrehajtó állam elmulasztaná a Chartában elismert alapvető jogok védelme tekintetében fennálló kötelezettségei teljesítését, abban az esetben az ENYH végrehajtását meg kell tagadni.

⁵⁵ BÁRD Petra – Wouter van BALLEGOOIJ: „Judicial independence as a precondition for mutual trust? The CJEU in *Minister of Justice and Equality v. LM*” *New Journal of European Criminal Law* 2018/3. 360., <https://doi.org/10.1177/2032284418801569>.

⁵⁶ Henning SØRENSEN: „Mutual Trust – Blind Trust or General Trust with Exceptions? The CJEU Hears Key Cases on the European Arrest Warrant” *Pécs Journal of International and European Law* 2016/1. 56.

⁵⁷ 2016. április 5. Aranyosi Pál és Robert Căldăraru ítélet, C-404/15, EU:C:2016:198, 91–92.

eljárást *Aranyosi teszt*nek nevezi, és célja, hogy a végrehajtó hatóság megállapítsa, hogy az átadás a keresett személy alapjogainak megsértését eredményezné-e.⁵⁸

A teszt két fázisból áll. Először is azt kell megállapítani, hogy az alapjogsérelem absztrakt veszélye, azaz lehetősége fennáll-e.⁵⁹ Ha igen, akkor a végrehajtó hatóság köteles meggyőződni arról, hogy az alapjogsérelem valóban bekövetkezhet-e a konkrét ügyben, annak minden körülményét figyelembe véve. A szakirodalomban az utóbbi eshetőségre *in concreto* veszélyként hivatkoznak, míg az EuB ezt tekinti „alapos okkal feltételezhetőnek”.⁶⁰

Következésképpen, ha az ENYH irányelv által alkalmazott „alapos okkal feltételezhető” kifejezést az EuB *Aranyosi* és *Căldăraru* egyesített ügyekben adott definíciójából vezetjük le, az ENYH esetében az alapjogi megtagadási indok akkor alkalmazható, ha a nyomozási cselekmény az ügy összes körülményét figyelembe véve ténylegesen képes megsérteni az érintett személy valamely alapjogát. Fontos azonban kiemelni azt is, hogy önmagában a bizonyítottság fokának definiálása nem elegendő az alapjogi megtagadási indok alkalmazási feltételeinek feltérképezéséhez, ugyanis nem tisztázott, hogy a végrehajtó hatóságnak milyen módon kell meggyőződni az alapjogsérelem veszélyének fennállásáról.

E kérdés kapcsán szintén fordulhatunk az *Aranyosi* és *Căldăraru* egyesített ügyekhez, amelyben az EuB kimondta, hogy az alapjogsérelem veszélyének vizsgálata során a végrehajtó hatóság csak objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokra támaszkodhat. Eme adatok forrása pedig elsősorban nemzetközi vagy nemzeti bíróságok ítéletei, határozatai vagy egyéb nemzetközi szervezetek jelentései lehetnek.⁶¹

Összességében tehát az *Aranyosi* és *Căldăraru* egyesített ügyek segítségével kettő fontos kérdés tisztázható az alapjogi megtagadási indokkal kapcsolatban. Egyrészt az EuB ítéletéből kiolvasható az alapjogsérelem veszélyének bizonyítottsági foka, amely szükséges lehet a megtagadáshoz, másrészt az is, hogy milyen információkból lehet meggyőződni erről. Azonban egy kérdés továbbra is fennáll: a végrehajtó hatóság hivatalból vagy kérelemre köteles vizsgálni a végrehajtás előtt azt, hogy a konkrét ügyben elrendelt nyomozási cselekmény tiszteletben tartja-e az alapjogokat? Az EuB az *Aranyosi* és *Căldăraru* egyesített ügyekben egyetlen egy-

⁵⁸ Adriano MARTUFI – Daila GIGENGACK: „Exploring mutual trust through the lens of an executing judicial authority. The practice of the Court of Amsterdam in EAW proceedings”, *New Journal of European Criminal Law* 2020/3. 286., <https://doi.org/10.1177/2032284420946105>; lásd BÁRD–BALLEGÓOJ (55. lj.) 361.

⁵⁹ 2016. április 5. Aranyosi Pál és Robert Căldăraru ítélet, C-404/15, EU:C:2016:198, 88. Az alapjogsérelem absztrakt veszélye akkor áll fenn, ha valamely alapjog még nem sérült meg, azonban fennáll a veszélye, hogy megsérül az adott eljárásban. Lásd MARTUFI–GIGENGACK (58. lj.) 290.

⁶⁰ 2016. április 5. Aranyosi Pál és Robert Căldăraru ítélet, C-404/15, EU:C:2016:198, 92.; Lásd MARTUFI–GIGENGACK (58. lj.) 284.

⁶¹ 2016. április 5. Aranyosi Pál és Robert Căldăraru ítélet, C-404/15, EU:C:2016:198, 89.; Ennélfogva felértékelődik a nemzetközi ellenőrző funkciót betöltő nem kormányközi szervezetek szerepe. Eva AIZPURUA – Mary ROGAN: „Understanding new actors in European Arrest Warrant cases concerning detention conditions: The role, powers and functions of prison inspection and monitoring bodies”, *New Journal of European Criminal Law* 2020/2. 205., <https://doi.org/10.1177/2032284420923410>.

szer sem említette, hogy a végrehajtó hatóság köteles volna hivatalból vizsgálni e kérdést, és ez úgyszintén igaz az *Aranyosi tesztet* pontosító későbbi ügyekre is, mint például az *LM* vagy a *Dorobantu* ügyek.⁶² Ennélfogva úgy vélem, hogy a végrehajtó hatóság nem köteles hivatalból vizsgálni az alapjogsértés veszélyét az ENYH esetében sem. Ehelyett úgy gondolom, hogy az *Aranyosi teszt*hez hasonló ellenőrző mechanizmusnak csak a nyomozási cselekménnyel érintett személy kérelmére lenne szabad megindulnia, amennyiben az általa előterjesztett aggályok kellően alaposak.

Ez az értelmezés összhangban állna az EuB legutóbbi – és egyben legelső – ítéletével, amely az ENYH alapjogi megtagadási indokával foglalkozott. A *Gavanozov II* ügyet az eljáró bolgár bíróság eredetileg azért utalta előzetes döntéshozatali eljárásra, mert a bolgár büntetőeljárás jog alapján nem áll rendelkezésre jogorvoslat egyes nyomozási cselekmények ellen.⁶³ A bolgár bíróság azt a kérdést terjesztette az EuB elé, hogy ellentétes-e az Alapjogi Charta 7. és 47. cikkével, valamint az EJEE 8. és 13. cikkével az a nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé a nyomozási cselekménnyel érintett személy számára, hogy az ENYH-ban elrendelt házkutatás, lefoglalás és tanú meghallgatás ellen jogorvoslattal éljen.⁶⁴ Az EuB úgy ítélte meg, hogy az ilyen nemzeti szabályozás sérti a hatékony jogorvoslatához való jogot, ezért ellentétes az uniós joggal és az EJEE-vel.⁶⁵ Ugyanakkor kérdés, hogy miképpen lehetne orvosolni az ily módon előállt helyzetet. Mind Bobek főtanácsadó, mind pedig az EuB úgy ítélte meg, hogy ilyen helyzetekben nincs helye az alapjogi megtagadási indok alkalmazásának, ugyanis az túlzott terhet róna a végrehajtó hatóságra.⁶⁶ Ennek oka, hogy a bolgár nemzeti szabályozás *a fortiori* sérti a hatékony jogorvoslatához való jogot, ami különösen indokolja a megtagadási indok mellőzését, ugyanis azt nem lehet automatikusan, minden hasonló ügyben alkalmazni, mivel ez a kölcsönös elismerés, a kölcsönös bizalom és a lojális együttműködés elveivel ellentétes volna. Végül pedig az EuB továbbá úgy vélte, hogy a megtagadási indok automatikus alkalmazása ellentétes volna céljával, miszerint azt csak kivételes esetekben lehet alkalmazni.⁶⁷ Érdekesség, hogy az EuB a *Gavanozov II* ügyben arra tett javaslatot, hogy Bulgáriát ki kell zárni az ENYH útján történő együttműködésből, amíg nem orvosolja a fenti problémát.⁶⁸

Mindent egybevetve úgy vélem, hogy az ENYH irányelvben foglalt megtagadási indok alkalmazásának szükségességét csak az érintett személy kérelmére kell vizsgálni, amennyiben a kérelem kellően alapos, pontos, aktuális és megbízható adatokon alapszik, és a végrehajtó hatóság megbizonyosodhat afelől, hogy az alapjogsérelem absztrakt veszélye valóban fennáll. Csakis ebben az esetben lehet köteles a

⁶² 2018. július 25. *LM* ítélet, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586; 2019. október 15. *Dorobantu* ítélet, C-128/18, EU:C:2019:857.

⁶³ 2021. november 11. *Gavanozov II* ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902.

⁶⁴ 2021. november 11. *Gavanozov II* ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902, 23.

⁶⁵ 2021. november 11. *Gavanozov II* ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902, 34.

⁶⁶ 2021. november 11. *Gavanozov II* főtanácsnoki vélemény, C-852/19, EU:C:2021:346, 89–91.

⁶⁷ 2021. november 11. *Gavanozov II* ítélet, C-852/19, EU:C:2021:902, 59–60.

⁶⁸ SZUÁRTÓ István: „The CJEU Partially Excludes Bulgaria from Taking Part in Judicial Cooperation – an Absolute Order or a Balancing Act? The *Gavanozov II* Case” *Pécs Journal of International and European Law Review* 2022/1. 49.

végrehajtó hatóság vizsgálni azt, hogy az alapjogsérelem veszélye a konkrét ügyben is fennáll-e. Amennyiben igen, akkor pedig az *Aranyosi teszthez* hasonlóan fel kellene hívnia a kibocsátó hatóságot az alapjogsérelem megelőzését szolgáló biztosítékok nyújtására, és csak ezek hiányában jöhet szóba az ENYH végrehajtásának megtagadása. Ezzel a mechanizmussal garantálható lenne, hogy az alapjogi megtagadási indok alkalmazására valóban csak kivételes esetekben kerüljön sor, és a végrehajtó hatóságot se terhelje túlzott felelősség.

Az uniós jogalkotó az alapjogi megtagadási indok bevezetésével kétségkívül az alapjogvédelmet szerette volna erősíteni az ENYH irányelvben, azonban az intézkedés hatékonysága kétségbe vonható, mivel a megtagadási indok alkalmazási feltételei nem tisztáztak. Noha az EEP kapcsán kialakított *Aranyosi tesztről* példát lehetne venni, egy problémát ezzel sem lehetne áthidalni. A nyomozási cselekményeket általában az érintett személyek előzetes tájékoztatása nélkül hajtják végre. Tehát nincs egy köztes időszak a végrehajtás elrendelése és a végrehajtás között, amikor az érintett személy jogorvoslattal élhetne. Ezzel ellentétben az EEP esetében például az elfogást követően, de az átadást megelőzően már a végrehajtó tagállamban megtámadható az EEP.

Mivel az uniós jogalkotó célja az alapjogvédelem erősítése a büntetőeljárás során, ezért célszerű volna egy ilyen köztes eljárásjogi szakasz bevezetése. Ezt úgy lehetne leghatékonyabban megvalósítani, hogy az eljárási cselekmény befejezését követően még a begyűjtött bizonyíték átadása előtt lehetőséget kellene biztosítani az érintett személynek a jogorvoslat előterjesztésére. Ezzel a köztes megoldással nem hiúsulna meg az eljárási cél, azaz a bizonyítékgyűjtés, és lehetőség lenne az alapjogvédelem nagyobb fokú érvényesítésére is.

KÖVETKEZTETÉSEK

Noha az ENYH irányelv által létrehozott együttműködési rendszer sok szempontból hasonlít elődeire, a cikk bemutatta, hogy a bűnügyi együttműködés új elemeit vezette be az itt kifejtett szabályok segítségével. Eme újítások javarészt az egyén helyzetét erősítik a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben, ahol a kölcsönös elismerés elvének köszönhetően a tagállamok büntető igazságügyi rendszerei határon átnyúló hatályra tettek szert.

Igaz, hogy a korrekciós mechanizmus három esete közül kettő az együttműködés hatékonyságát szolgálja, de a harmadik esete az ENYH-val érintett személyek alapjogvédelmét segíti elő. Mivel az alapjogi megtagadási indok alkalmazása még mindig kérdéses, éppen ezért az előbbi szabály *de facto* megtagadási indokként is felfogható, amelynek célja az érintett személyek alapjogainak védelme lehet. Ennek oka, hogy a kibocsátó hatóság nem kötelezheti a végrehajtó hatóságot arra, hogy az eredetileg elrendelt nyomozási cselekményt hajtsa végre. Előnye azonban a korrekciós mechanizmus e szabályának, hogy a hatékonyságot is szem előtt tartja, és csak akkor teszi lehetővé a kevésbé jogsértő nyomozási cselekmény elrendelését, ha az is alkalmas a büntetőeljárás cél elérésére. A végrehajtó hatóságnak e szabály

alkalmazása során tehát kettő szempontot kell mérlegelnie: az eredetileg elrendelt nyomozási cselekmény alapjogkorlátozó jellegét és azt, hogy a helyettesítő nyomozási cselekmény képes-e elérni az ENYH eredeti célját.

Továbbá, az irányelv nagyobb teret enged a társhatóságok kommunikációjának, ami a negyedik pontban kifejtettekkel összhangban csakis rendszerszinten értelmezhető, hiszen önmagában éppen a hatékonyság ellen hatna. Célja ezért inkább a társhatóságok közötti bizalom növelése lehet.

Végül az alapjogi megtagadási indok létrehozása példa nélküli volt az irányelv elfogadásának időpontjában, 2014-ben. Ekkor még az EuB esetjoga is az együttműködés hatékonyságát részesítette előnyben az érintett személyek alapjogainak védelmével szemben. Figyelemre méltó azonban, hogy az irányelv elfogadását követően 2016-ban az EuB változtatott az előbbi álláspontján, és az *Aranyosi* és *Căldăraru* egyesített ügyekben megállapította, hogy a kölcsönös elismerés elvén nyugvó EEP végrehajtása felfüggeszthető komoly alapjogi aggályok fennállása esetén. Ennélfogva az ENYH irányelv valamelyest előirányozta a büntügyi együttműködés fejlődését 2014-ben, amikor elfogadták. Ennek ellenére 2020-ig egyáltalán nem került sor az alapjogi megtagadási indok alkalmazására, és az EuB is megszorító értelmezést adott az alkalmazhatóságával kapcsolatban a *Gavanozov II* ügyben. Ennek ellenére véleményem szerint a megtagadási indok az *Aranyosi teszthez* hasonló struktúrában alkalmazható volna.

Az eddigiekből az a következtetés vonható le, hogy az ENYH irányelv jelentős változásokat eszközölt a kölcsönös elismerést érvényesítő standard rezsimben, azonban az érdemnek – mint mindig, így itt is – két oldala van. Az ENYH célja és alkalmazásának egyéb jellegzetességei jelentősen eltérnek bármely más, a büntügyi együttműködés során alkalmazott igazságügyi határozatétól. Az ENYH-t nyomozási cselekmények végrehajtása érdekében bocsátják ki, és az érintett személy általában nem is tudja előre, hogy eljárás alá fogják vonni. Továbbá egyes nyomozási cselekmények, így például a leplezett eszközök alkalmazásáról egyáltalán nem értesítik az érintett személyeket. Ehelyett azok alkalmazására csak a büntetőeljárás bírósági szakaszában derülhet fény, amennyiben a vádhatóság úgy dönt, hogy a vádirat részévé teszi az így gyűjtött bizonyítékot. Ennélfogva az ENYH által érintett személy alapjogi szempontból rosszabb helyzetben van, mint például az, akit EEP útján keresnek egy másik tagállamban, ugyanis előbbi számára nem áll rendelkezésre olyan időszak, amikor szabadon élhet jogorvoslással még az ENYH végrehajtása előtt. Éppen ezért célszerű lenne egy rövid időtartamot biztosítani arra, hogy az ENYH-val érintett személy megtámadhassa a nyomozási cselekményt, még mielőtt az így gyűjtött bizonyítékot átadják a kibocsátó tagállamnak. Ezzel a megoldással garantálni lehetne az alapjogi megtagadási indok alkalmazhatóságát, mivel annak alkalmazására célja szerint csak kivételesen, elsősorban az érintett személy kérelmére kerülhet sor.

Kétségtelen, hogy az ENYH irányelv által bevezetett új szabályozási megoldások – még ha egyes szabályok alkalmazhatósága kétségbe vonható is – növelik az alapjogvédelem mértékét az ENYH alkalmazása során. Éppen ezért érdemes vizsgálni, hogy az irányelv megoldásai alkalmazhatók-e más együttműködési rendszerekben is – kiváltképp a jövőben létrehozandókra értve. Viszont éppen az ENYH előbbi

bekezdésben említett sajátosságai okán kérdéses, hogy gond nélkül implementálhatók-e ezen megoldások más együttműködési rendszerekbe. Először is a korrekciós mechanizmus csak akkor alkalmazható, ha több lehetséges eljárási cselekményből lehet választani, ami csak az ENYH esetén adott. Azonban bármely, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó büntető igazságügyi határozat tekintetében nagyobb teret lehetne engedni a társhatóságok kommunikációjának. Példának okáért biztosítani lehetne a kérdésfelvetés jogát a végrehajtó hatóság számára, amikor megkapja a kibocsátó hatóságtól az igazságügyi határozatot. Ezenkívül az alapjogi megtagadási indok megfelelően szabályozva szintén átültethető lenne bármely együttműködési rendszerbe. Ez utóbbira jó példa a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló (EU) 2018/1805 rendelet, amely mindkettő határozat tekintetében alkalmazza az alapjogi megtagadási indokot.⁶⁹

Végül fontosnak tartom még kiemelni, hogy az ENYH irányelvnek köszönhetően az EuB immár a nyomozás során folytatott bűnügyi együttműködés alapjogi kérdéseit is vizsgálhatja, és már demonstrálta is, hogy hajlandó erre a *Gavanozov II* ügyben, amelyben az EJEB által kimunkált alapjogi standardokat is alkalmazott, továbbá a *Staatsanwaltschaft Wien* ügyben, amelyben pedig az igazságügyi hatóság fogalmát vizsgálta az ENYH kontextusában.⁷⁰ Úgy vélem, hogy az EuB a jövőben további ügyekben foglalkozik majd az ENYH-val, és a szakirodalom által felvetett egyéb aggályokra is reflektálni fog, úgy mint a kényszerítő és nem kényszerítő nyomozási cselekmények fogalmának meghatározása, és a nyomozás egyéb aspektusai, amivel összességében növelni fogja az alapjogvédelem mértékét ezen a területen is.

Összefoglalva, az ENYH irányelv javarészt pozitív hatással van az alapjogvédelemre, és javítja az egyén jogi helyzetét a szabad mozgás uniós térségében – annak ellenére is, hogy megalapozott kritikával illeték az irányelvet.⁷¹ Az is egyértelmű, hogy az irányelv által alkalmazott szabályozási megoldások megjelenhetnek más együttműködési rendszerben is, és az (EU) 2018/1805 rendelet már alkalmazza is az alapjogi megtagadási indokot. Ez bizonyítja, hogy nincs akadály a jó gyakorlat átvételének. Végül pedig fontos, hogy az EuB hatáskört nyert arra, hogy a nyomozási szakban fellépő alapjogi kérdésekben döntsön, és néhány esetben már megmutatta, hogy hajlik az EJEB gyakorlatában kimunkált alapjogi standardok átvételére is.

⁶⁹ (EU) 2018/1805 rendelet 8. cikk (1) bekezdés f) pont, 19. cikk (1) bekezdés h) pont.

⁷⁰ 2020. december 8-i Staatsanwaltschaft Wien ítélet, C-584/19, EU:C:2020:1002; Thomas WAHL: „CJEU: German Public Prosecutor’s Office Considered »Issuing Judicial Authority« in the EIO Context.” EUCRIM, www.eucrim.eu/news/cjeu-german-public-prosecutors-office-considered-issuing-judicial-authority-in-the-eio-context/.

⁷¹ Jodie BLACKSTOCK: „The European Investigation Order”, *New Journal of European Criminal Law* 2010/1. 481–498; Regina GARCIMARTÍN: „The European Investigation Order and the Respect for Fundamental Rights in Criminal Investigations” *Eucrim* 2017/1. 45–50; Lásd BELFIORE (31. lj.) 320–321.; Lásd ZIMMERMANN et al. (24. lj.).